ASPECTE GENERALE PRIVIND SITUAȚIA REFUGIAȚILOR UCRAINENI ÎN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ ÎN CONTEXTUL RĂZBOIULUI DIN UCRAINA

GENERAL ASPECTS REGARDING THE SITUATION OF UKRAINIAN REFUGEES IN THE TRANSNISTRIAN REGION IN THE CONTEXT OF THE WAR IN UKRAINE

Carolina BUDURINA-GOREACII, ORCID: 0000-0003-2406-4212
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 323(=161.2)-054.73:355.4(470:477) e-mail: carolina.budurina@gmail.com

De la începutul războiului în curs de desfășurare din Ucraina, aproape șase milioane de oameni au părăsit Ucraina. Cei mai mulți dintre și s-au refugiat în țările vecine. Potrivit datelor UNHCR, majoritatea ucrainenilor au fugit în Polonia (3.143.550), România (856.941), urmată de Federația Rusă (727.712), printre care unii au fost strămutați forțat.

În acest tragic război, se observă migrații pendulare cu unii ucraineni, aceștia refugiindu-se în Polonia, Slovacia, Ungaria, România și Moldova, ulterior mergând acasă, în Ucraina, și invers.

În Moldova, de la începutul războiului au fost găzduiți peste 594.701 de ucraineni, dintre care 377.343 constituie femeile și 217.358 bărbați. Pentru unii dintre ei, posibilitatea de a reveni din când în când în Ucraina sau cât mai curând posibil, reprezintă principalul motiv de a rămâne în Moldova. Pentru ucrainenii strămutați care au posibilitatea de a rămâne la rude, această soluție temporară devine o opțiune pe termen lung, pe măsură ce războiul continuă. Alții închiriază sau caută să cumpere un apartament în Moldova, mai ales în capitala sa, Chișinău. Pentru cei fără rude și resurse financiare de a închiria sau cumpăra locuințe, adăposturile deschise în grabă de guvernul de la Chișinău și operate în mare parte de organizațiile societății civile sunt soluția rămasă. În timpul șederii lor în Moldova, aprovizionarea cu produse alimentare și igienice reprezintă o luptă zilnică pentru cei care au fugit de război. La granița moldo-ucraineană din Palanca și de-a lungul drumului spre Chișinău, mulți moldoveni vin să servească refugiații cu ceai, mese calde și să dea haine. Cu toate acestea, profitând de o situație de război, când bărbați cetățeni ucraineni între 18 și 60 de ani sunt împiedicați să părăsească țara într-un moment de mobilizare generală, există, de asemenea, cazuri de abuz din partea șoferilor care fie își supraîncărcă autovehiculele sau cer prețuri exagerate pentru transportarea femeilor refugiate și copiii acestora la locurile de destinație.

Ucraina și-a închis granița cu zona transnistreană pe data de 28 februarie 2022. După această dată, refugiații care intră în zonă vin prin punctele de control vamal controlate de Republica Moldova [1].

La începutul lunii mai 2022, circa 30.000 de ucraineni care au fugit de război s-au strămutat în regiunea transnistreană. Acesta este un număr foarte mare în comparație cu populația din regiune. Potrivit datelor Organizației Internaționale pentru Migrație, circa 80% dintre acești refugiați sunt femei și copii, iar aproape jumătate dintre ei provin din regiunea Odesa, preponderent vorbitoare de l. rusă.

Ucrainenii care se află în Transnistria sunt, în mare parte, găzduiți de rude, pentru că au existat legături foarte strânse între zona transnistreană și, în special, Odesa încă din perioada sovietică.

Unii dintre ei închiriază locuințe, în timp ce alții folosesc unul dintre cele cinci centre de primire stabilite de autoritățile separatiste. De la începutul războiului peste 1.700 de ucraineni au rămas în centre operate de autoritățile de facto care au deschis o linie telefonică 24/7 dedicată sprijinirii ucrainenilor care fug de război.

Ar fi interesant de investigat în continuare modul în care statutul și contextul specific din Transnistria influențează circumstanțele de sprijin oferite ucrainenilor și modul în care cei care fug de război se adaptează la acestea. Ucrainenii care stau în Transnistria trebuie să se înregistreze la autoritățile transnistrene și să obțină statutul de „rezidenți temporari". Cu acest statut temporar ei pot lucra și accesa asistență medicală gratuită. Copiii ucraineni pot frecventa școlile și grădinițele din Transnistria și, potrivit Ministerului de Interne din Transnistria, de facto, peste 500 de elevi ucraineni erau școliți și circa 326 mergeau la grădinițe către sfârșitul lunii mai. Dintre cei şcolarizaţi, 129 învață în limba ucraineană, care este limbă oficială în Transnistria, împreună cu rusa şi moldoveneasca.

Nu au fost create impedimente pentru ca structurile internaționale care se ocupă de problemele refugiaților să acționeze și pe malul stâng al Nistrului, deoarece refugiații sunt tratați în mod egal, indiferent de etnie sau de localizare geografică. Astfel, Organizația Națiunilor Unite (ONU) lucrează la o schemă de sprijin sub forma de alocare a unei sume bănești, inclusiv pentru familiile gazdă. Se dorește a se prelua exemplul Republicii Moldova, prin care fiecărei familii de moldoveni care găzduiește cel puțin doi ucraineni care au fugit de război să i se acorde o sumă în valoare de 3500 de lei (circa 175 de euro) lunar.

Totodată, rezidenții transnistreni care au un act de identitate moldovenesc și pot dovedi că găzduiesc ucraineni, sunt eligibili pentru acest suport bănesc, dar trebuie să meargă pe teritoriul controlat de Republica Moldova pentru a-și primi banii, deoarece nu se poate face transfer monetar în Transnistria din cauza unui sistem bancar defectuos, dar și a valutei regionale diferite (rubla transnistreană). Rămâne de văzut ce efect au granițele de facto și practicile ulterioare de frontieră de facto asupra ucrainenilor care tranzitează și rămân în Transnistria pentru a scăpa de războiul aflat în desfășurare în Ucraina [2].

În același context de idei, autoritățile transnistrene și OSC-urile locale, împreună cu voluntarii sunt implicați în furnizarea unui prim sprijin umanitar. Platforma locală de asistență medicală, care reunește ONG-uri active în domeniul asistenței medicale, a făcut o evaluare a nevoilor refugiaților și a primit sprijin din partea Programului „Măsuri

de consolidare a încrederii” pentru a le aborda. Astfel, prin intermediul acestui program, refugiații sunt asigurați la necesitate cu medicamente, articole de igienă, îmbrăcăminte și încălțăminte, precum și produse alimentare pe termen mediu și lung.

Războiul nu a luat sfârșit, iar la moment o oarecare perspectivă de negociere dintre Ucraina și Federația Rusă nu se prevede. Moldova, și în speță, regiunea transnistreană continuă să primească refugiați, să le ofere tot suportul necesar, încercând să mențină o poziție neutră atât față de Ucraina, cât și față de Federația Rusă.

În particular, regiunea transnistreană are legături strânse cu Federația Rusia, care deține între 1.500 și 2.000 de militari pe teritoriul său și este văzută ca un garant al securității, deoarece fâșia subțire de pământ dintre Moldova și granița cu Ucraina și-a asigurat independența de facto față de RM în 1992.

Relațiile cu Ucraina sunt, de asemenea, solide. Țara are o graniță de 400 km cu Transnistria și este principalul partener comercial al regiunii. Ucrainenii reprezintă aproximativ o cincime din cei 473.000 de locuitori ai regiunii [3].

Conducerea politică de la Tiraspol nu a susținut și nici nu a condamnat războiul, afirmând doar că situația din regiune a rămas stabilă și angajându-se să-i sprijine pe cei care fug din Ucraina. Opinia publică este împărțită, mulți afirmând că Moscova a acționat ca răspuns la acțiunile Kievului în Donbas, unde forțele ucrainene s-au luptat cu separatiștii înarmați de Federația Rusă.

Referințe:

1. SEREBRIAN, Oleg. *Problema transnistreană depinde foarte mult de cum va evolua războiul din Ucraina*. Publicat la 23.03.2022. https://www.dw.com/ro/oleg-serebrian-problema-transnistrean%C4%83-depinde-foarte-mult-de-cum-va-evolua-r%C4%83zboiul-din-ucraina/a-61235453
2. *Fleeing Russia's War in Ukraine, Insights from Moldova*. Publicat la 30.06.2022. https://cris.unu.edu/fleeing-russia%E2%80%99s-war-ukraine-insights-moldova
3. *Ukrainians Seek Refuge in Transnistria. With ties to both Russia and Ukraine, Tiraspol commits to support those fleeing conflict while neither endorsing nor condemning the war.* Publicat la 15.03.2022. https://iwpr.net/global-voices/ukrainians-seek-refuge-transnistriahttps://iwpr.net/global-voices/ukrainians-seek-refuge-transnistria